

EDİTÖRDEN

Göç; kişinin bireysel, grup veya kitlesel boyutta gerçekleştirdiği yer değiştirme hareketidir. Ülke sınırları içerisinde meydana gelen göçlere iç göç, ülke sınırları aşarak gerçekleştirilen göçlere dış göç denir. Dış göçe nüfus kaybına uğrayan devlet açısından dışa göç, göçmeni kabul eden ülke açısından içe göç denir.

İçe göç Türkiye’de her dönem güncelliğini korumuş bir olgudur. Ana sebep gelenlerin değerlerini tehlikede görmeleridir. Din, dil, gelenek, görenek ve kültür kişinin ve toplumun değerlerini oluşturur. Tarihi süreç içerisinde Türkler değerlerini yaşatabildikleri toprakları vatan olarak bilmişlerdir. Bu çerçevede Türk toplumunun kurduğu devletlerde tebaası veya vatandaşı olan kişiye değerlerini yaşatma ve değerleriyle yaşama imkânı tanınmıştır.

Anadolu doğudan, batıdan, kuzeyden ve güneyden nüfus göçü alan bir coğrafyadır. Doğudan gelenler yurt tutmak amacıyla Anadolu’ya göç etmişlerdir. Anadolu’nun boş alanlarına yerleşen Türkler zamanla burada devletleşecekler ve özellikle Osmanlı döneminde Balkanlar, Kırım, Kafkasya ve Kuzey Afrika’ya yayılacaklardır. Bu süreçte Türk hâkimiyetine geçen bölgelerdeki gayrimüslim nüfus değerlerini yaşatma noktasında bir kısıtlama ile karşı karşıya kalmayacaktır.

Dün Avrupa’dan, Kafkaslardan, Balkanlardan ve Kırım’dan bugün Suriye’den Anadolu’ya kitlesel boyutta göçler gerçekleşmiştir. Bu göçlere dahil olanlar Musevi, Macar, Boşnak, Arnavut, Türk, Çerkez, Çeçen, Arap gibi farklı etnik unsur ve dinlere tabidirler. Bilindiği üze-

re göçlerin meydana gelmesini sağlayan itici ve çekici sebepler vardır. Söz konusu göçlerin itici sebeplerini bu toplulukların vatanlarında karşılaştıkları muameleler oluşturmaktadır. Bunların vatanları ya işgal edilmiş veya kendilerine hayat hakkı tanınmamıştır. Başka bir ifadeyle vatanlarında değerlerini yaşatma imkânı kalmamıştır. Söz konusu topluluklar vatanlarında değerlerini yaşatabilmek için mücadele etmişler, başarılı olamadıkları zaman göç kararı alabilmişlerdir. Çekici sebep ise bu toplulukların Anadolu'yu değerlerini yaşatabildikleri yer olarak görmeleriydi.

Bugünkü olaylar değerlerini yaşatmak amaçlı göçlerin geçmişte olduğu gibi devam ettiğini göstermektedir. Tarihçilere düşen tarihi süreçte yaşanmış göçleri kaynaklara dayalı tespit edip tahlil etmektir. Sosyolog, psikolog ve siyaset bilimcilerin ise günümüz nüfus hareketlerini irdelemesi gerekir. Bu düşünceden hareketle bu sayıda hem tarihi göçleri tespit edip değerlendiren ve hem de günümüz nüfus hareketlerini ve göç sorunlarını irdeleyen çalışmalara yer verilmiştir.

Anadolu'ya sığınan mültecilerin yaşamları geri dönene kadar dün geçici iskân bugün geçici koruma statüsünde teminat altına alınmaya çalışılmıştır. Meltem İneli Ciğer, “*Uluslararası Hukuka Uygun Geçici Koruma Rejiminin Unsurları Üzerine*” isimli çalışmasında ‘geçici koruma nedir?’ ve ‘geçici korumayı düzenleyen uluslararası hukuk kuralları nelerdir?’ sorularına cevap aramaktadır. Ahmet Yaman “*Suriyeli Sosyal Sermayenin İnşası ve Yeniden Üretim Sürecinin Sivil Toplum ve Ekonomik Hayat Alanında İncelenmesi*” başlıklı çalışmasında bugün Anadolu'nun dört bir tarafına dağılmış ve geçici koruma statüsünde himaye altına alınan Suriyeli göçmenlerin sosyal sermayelerini kullanarak oluşturdukları ağlar ve bu ağların sivil toplum ve ekonomik hayattaki yansımalarını Mersin örneğinde tespit edip değerlendirmektedir.

“*Türkiye’de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme*” başlıklı makalede Canan Emek İnan, Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadar izlenen göç politikalarını incelemektedir. Özellikle yürürlükte kaldığı süre içerisinde birçok kez değişikliğe uğramasına

rağmen Türkiye Cumhuriyeti'nin göç politikalarının ve iskân siyasetinin temel belgesi olan 1934 tarihli İskân Kanunu'nu ele almaktadır.

1820'den itibaren işgal edilen Balkanlarda ulus devletler kuruldu. Kırım, Kafkasya ve Kuzey Afrika ise Rusya ve Batılı güçler tarafından işgal edildi. İşgal sahasında Müslüman toplulukları değerlerini yaşatamaz oldular. Bu noktada çözümü Türk hâkimiyetindeki topraklara göç etmekte buldular. Gerek Osmanlı ve gerekse Cumhuriyet hükümetleri gelen göçmenleri belirli esaslar ölçüsünde yerleştirmeye çalıştı. İskân politikasının iki amacı vardı: Birinci öncelikli amaç göçmenleri rahat ettirmek, üretici hale getirmektir. İkinci amaç ise bunları ülkenin siyasi ve ekonomik menfaatlerine uygun projeler çerçevesinde yerleştirmektir. Hakan Asan, "*Devlet, Aşiret ve Eşkıya Bağlamında Osmanlı Muhacir İskân Siyaseti (1860- 1914)*" isimli çalışmada Kırım Savaşı'ndan Birinci Dünya Savaşı'na kadar devletin izlediği iskân siyasetini değerlendirmektedir.

Yukarıda kısaca tanıtılan makalelerden anlaşılacağı üzere derginin bu sayısında göç temasında farklı disiplinlerde çalışmalarını sürdüren akademisyenler bir araya gelmektedir. Ayrıca bu sayıda *2015 Türkiye Göç Raporu*'na da yer verilmiştir. Bu sayede okuyucu göç sorunu ve çözümleri noktasında geçmişte ve günümüzdeki uygulamaları bir arada görme imkânına kavuşmaktadır.

Prof. Dr. Nedim İPEK
Ondokuz Mayıs Üniversitesi